

SAMFUNDSFAG

Formål og perspektivering

Samfundsfag skal bringe eleverne i størst mulig kontakt med den samtid de lever i. Dette gøres bl.a. ved at følge nyhedsbilledet, så at eleverne får mulighed for at øve egen ansvarsfølelse og vurderingsevne over for sammenhænge i samtiden, samt trække relevante tråde til historiske sammenhænge.

Samfundsfag skal gennem et nutidsfokus formidle en mangfoldighed af kilder til indsigt i samtiden og kontrastere forskellige måder at forstå og fortolke vor egen tid på. Faget skal styrke elevens kundskab om samfundet og bidrage til en forståelse af samspillet mellem individ og samfund.

Faget skal formidle en forståelse af, at vi er en del af en historisk udviklingsstrøm, hvor samfundet forandrer sig og at vores værdivalg, identitetsudviklinger og beslutninger betyder noget for os selv og nutidssamfundet, samt styrke elevens bevidsthed i forhold til egen rolle i samfundet og sit møde med dette.

Forskellige forståelser af samfundsfaglige temaer inden for sociologi, økonomi, politik og internationale forhold behandles i samtale og tekst - og motiverer eleverne til at engagere sig i disse temaer, samt til at tage aktiv del i samfundet.

Emneområder

Samfundsfag er sammensat af de fire discipliner:

- Politik
- Sociologi
- Økonomi
- Internationale forhold.

Demokratiets opbygning, historiske udvikling og udbredelse samt forskellige udformninger. Demokrati, menneskerettigheder og retssystem, herunder retsstaten, naturretten og folkeretten.

Magt, magtopfattelser og magtudredning.

Politiske systemer, lovgivningsprocesser og retssystemer i andre lande.

Politiske ideologier, partier, parti- og vælgeradfærd. Fordelingspolitik, værdipolitik, miljøpolitik og uddannelsespolitik.

Politiske beslutningsprocesser og deltagelsesmuligheder.

Medier og politisk meningsdannelse, herunder retorik, argumentation og kommunikation.

Sociologi

Ungdomssociologi: Familie, livsstil og -former, ret og pligter, arbejde og uddannelse, kriminalitet, misbrug, seksualitet, parforhold og ungdomskultur.

Identitetsdannelse, socialisering og samfundsforandring.

Social differentiering, social arv og mobilitet, livsstil og livsformer.

Kultur, værdier, normer og traditioner i et antropologisk perspektiv.

Sociale og kulturelle forskelle og ligheder i forskellige lande.

Indvandrere, flygtninge og integration.

Sociologiske teoretikere og samfunds- tænkere.

Økonomi: Det økonomiske kredsløb, herunder produktion, handel, forbrug og finansiering. Almen samfunds beskrivelse.

Centrale markedsøkonomiske begreber.

Økonomisk politik, vækst og miljø.

Velfærdsstaten, dens forudsætninger, modeller og reformer, herunder social og sundhedsvæsen

Det økonomiske samarbejde i EU.

Internationale forhold

Retssystemet i EU, dets opbygning og udvikling, institutioner, traktater og lovgivningsprocesser.

International politik og kultur.

Globalisering og samfundsudvikling.

Internationale systemer og organisationer: IMF, verdensbanken, FN, WTO, transnationale selskaber.

Forskelle i landenes politiske, sociale og økonomiske situation og udvikling.

Kompetencemål:

Undervisningen giver mulighed for at kunne:

- gennemskue og forstå samspillet mellem individ og samfund i samtiden i et udviklingsperspektiv
- anvende og kombinere viden om sociologi, økonomi, politik og internationale forhold til at redegøre for samfundsmæssige problemer og opstille alternative løsninger herpå
- kritisk analyse af samfundsproblemer
- sammenligne og afveje viden fra fagets discipliner til at vurdere, diskutere og formidle løsningsforslag på samfundsproblemer
- afveje, sammenligne og diskutere økonomiske, kulturelle og politiske forhold og udviklingstendenser i lokal, regional og global sammenhæng
- anvende kvantitative og kvalitative metoder
- anvende data, tabeller, beregninger og diagrammer til at dokumentere og forklare faglige sammenhænge
- argumentere sammenhængende og nuanceret for egne synspunkter- i en åben og anerkendende dialog
- udvikle et etisk-moralsk grundlag for egne synspunkter og holdninger
- undersøge og dokumentere et samfundsfagligt område, analysere og vurdere det indholdsmæssigt og metodisk samt fremstille og formidle det fagligt og kunstnerisk politik

Undervisningen giver mulighed for at kunne:

- gennemgå principperne for en tredelt statsmagt og forskellige ideologier som er centrale i forhold til politik og statsforfatning, herunder politiske beslutningsprocesser, regeringsdannelse og lovgivningsprocesser
  - redegøre for centrale skillelinjer i dansk politik og ideologiske forskelle mellem et udvalg af partier
  - undersøge og sammenligne fordele og ulemper ved forskellige demokratiske styreformere, statsformer og politiske systemer i andre lande
  - undersøge og diskutere forholdet mellem demokrati, menneskerettigheder og retssystemer
  - redegøre for og forklare politiske forhold og processer nationalt og i sammenhæng med EU og globale forhold
  - redegøre for mediekommunikation og diskutere mediernes rolle, magt og påvirkningsmuligheder i samfundet
- sociologi

Undervisningen giver mulighed for at kunne:

- gennemgå og forklare identitetsudvikling og socialisering i forhold til samfundsforandring
- beskrive og tilegne sig en analytisk forståelse af andre kulturers måder at tænke, føle og handle på mht. værdier, normer, traditioner, etnicitet, identitet, ulighed og køn
- undersøge, sammenligne og forklare sociale og kulturelle forskelle, mønstre og udviklinger i forskellige lande
- undersøge og beskrive interkulturelle forhold og udviklingstendenser og diskutere betydningen heraf for Danmark og globalt
- redegøre for forskellige former for økonomisk politik og vurdere deres indbyrdes mål, konflikt og diskutere løsninger, f.eks. forholdet mellem økonomisk vækst og bæredygtig udvikling
- undersøge, sammenligne og vurdere økonomiske prioriteringsproblemer i Danmark, EU og globalt og diskutere løsningsmodeller
- sammenligne og vurdere de forskellige velfærdsmodeller internationale forhold

Undervisningen giver mulighed for at kunne:

- dokumentere viden om nogle af de vigtige forskelle mellem rige og fattige dele af verden når det gælder ressourcefordeling, forbrug, kredittilgang, ernæringsituation, uddannelse, stabilitet, sikkerhed, reproduktion og levealder
- beskrive enkelte hovedtræk og udviklingstendenser i den politiske globalisering der knytter sig til den rolle og funktion som varetages af EU og NGO'ere, samt diskutere deres betydning for verdenssamfundet
- gøre rede for eksempler på økonomisk globalisering G8 og G20 samt diskutere deres betydning for verdenssamfundet
- beskrive enkelte hovedtræk og udviklingstendenser i den økonomiske globalisering

Evaluering

Elevens udbytte af forløbet opleves gennem deltagelsen i timerne samt den kontinuerlige, selvstændige skriftlige bearbejdning af undervisningsstoffet i form af redegørelser, analyser og oplæg alene eller i grupper.

Kompetencemål for samfundsfag:

Kompetencemål efter 9.klasse:

Undervisningen giver eleven mulighed for at kunne:

- tage stilling til politiske problemstillinger lokalt og global og kunne komme med forslag til handlinger.
- tage stilling til enkle økonomiske problemstillinger og kunne handle i forhold til egen økonomi og samfundsøkonomien.
- tage stilling til sociale og kulturelle sammenhænge og problemstillinger.

Færdigheds -og vidensmål efter 9.klassetrin:

Undervisningen giver eleven mulighed for at kunne:

Politik:

- identificere demokratiformer og andre styreformers og har viden om de to.

- diskutere demokratiopfattelser og egne muligheder for at deltage i demokratier. Eleven har viden om demokratiopfattelser.
- forklare de politiske beslutningsprocesser i Danmark og forholdet mellem stat, region og kommune og have viden om det politiske system og beslutningsprocesser.
- diskuterer sammenhænge mellem demokrati og retsstat og have viden om demokrati og retsstat.
- identificere ideologisk indhold i politiske udsagn og beslutninger. Eleven har viden om politiske ideologier og grundholdninger.
- analysere den aktuelle parlamentariske situation og partiernes indbyrdes placering. Eleven har opnået viden om politiske partier, deres grundholdninger og mærkesager.

Medier:

- begynde at redegøre for mediernes betydning, både for egen mulighed for deltagelse i demokratier og hvordan aktører bruger medierne til at påvirke den politiske dagsorden og beslutninger.
- begynde at forstå EU som projekt, hvilke tanker ligger bagved samt hvilken betydning dette fællesskab har for Danmark.
- opnå viden om nogle af de internationale organisationer som Danmark deltager i og deres rolle for konflikt og samarbejde i verden.
- have en begyndende viden om mål og midler i dansk udenrigspolitik.

Økonomi:

- diskutere egen rolle som forbruger og have viden om forbrugeradfærd, forbrugerroller og forbrugerrettigheder.
- beskrive privatøkonomiske problemstillinger og valgmuligheder samt have opnået viden om privatøkonomiske begreber.
- forklare opbygningen af velfærdsstater på baggrund af velfærdsprincipper og have fået viden om typer af velfærdsstater.
- redegøre for grundlæggende sammenhænge i det økonomiske kredsløb og have opnået viden om disse sammenhænge.
- begynde at forstå betydningen af økonomisk globalisering for det danske arbejdsmarked.
- bruge begreberne udbud og efterspørgsel og kunne beskrive, hvordan markeder fungerer samt have viden om centrale principper i markedsøkonomien.
- diskutere regulering af markedskræfterne og have viden om markedsøkonomi og blandingsøkonomi.

Sociale og kulturelle forhold:

- have forståelse af sociale grupper og fællesskabers rolle i socialiseringen og identitetsdannelse.
- have viden om socialisering og identitetsdannelse.
- diskutere kulturers betydning for individer og grupper.
- beskrive sociale uligheder i Danmark og i verden med begreber og data.

Samfundsfaglige metoder:

- identificere, formulere og gennemføre enkle undersøgelser af samfundsmæssige problemstillinger.
- formidle resultater af en gennemført undersøgelse.

- udtrykke sig sprogligt nuanceret om samfundsfaglige problemstillinger, samt målrettet skrive samfundsfaglige tekster.
- opnå viden om fagord og begreber.
- finde relevante kilder også digitalt.
- tolke enkel statistik og opnå viden om typer af statistisk formidling.

Fagplan for samfundsfag:

Den skemalagte samfundsfagsundervisning begynder i 6. klasse.